

การสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาคดียาเสพติด

บทที่แล้วได้กล่าวไว้ว่าผู้เสพยาเสพติดได้กระทำความผิดทางอาญารัฐานเป็นผู้เสพยาที่มีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 หรือ พ.ร.บ.ฝิ่น พ.ศ. 2472 (รวมทั้งฉบับที่แก้ไข) หรือ พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และถ้าหากผู้เสพยาไปก่ออาชญากรรมประเภทอื่นก็อาจได้รับโทษอื่นอีก เช่น กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิต หรือร่างกาย ก็จะมี ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามมีปัญหาที่ติดตามมาว่า จะนำตัวผู้เสพยามาลงโทษอย่างไร ใครหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการตามขั้นตอนอย่างไร จึงจะได้รับความยุติธรรมมากที่สุดตลอดจนฟื้นฟูให้เขากลับคืนสู่สังคมที่ดี ในกรณีเช่นนี้มีไม่ว่าจะเป็นคดีเฉพาะผู้เสพยาเท่านั้น แต่หากรวมปัญหาเรื่องยาเสพติดทั้งหมดที่เป็นคดีเกิดขึ้น เช่น คดีผลิตยาเสพติด คดีจำหน่ายหรือค้ายาเสพติด หรือคดีเสพยาเสพติด รวมกันง่าย ๆ กล่าวคือ คดียาเสพติดทุกประเภทที่มีกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด จะให้ทำขั้นตอนคดีแต่ละประเภทที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ได้รับผลดีที่สุด คดียาเสพติดส่วนมากหรือจะเรียกว่าทุกคดีก็ว่าได้ เริ่มต้นจากการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น เมื่อทำการจับกุมแล้วจะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามที่กฎหมายบัญญัติกำหนดไว้ ส่งอัยการพิจารณาฟ้องหรือไม่ฟ้อง ถ้าไม่ฟ้องก็ปล่อยตัวไป ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าคดีดังกล่าวมีหลักฐานหนักแน่นก็ส่งฟ้อง จนคดีขึ้นสู่ศาล ศาลจะดำเนินการตามขั้นตอนพิจารณาจนถึงพิพากษาคดีจากศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาในที่สุด ถ้าผู้กระทำความผิดหรือจำเลยมีความผิดตามคำพิพากษาที่จะถูกลงโทษจะต้องถูกควบคุมตัวยังเรือนจำ ฝ่ายราชทัณฑ์จะต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงการปล่อยตัวจนกระทั่งพ้นโทษไปตามขั้นตอนที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีขั้นตอนดำเนินการซับซ้อนพอสมควร

สิ่งเหล่านี้เรียกว่า "กระบวนการยุติธรรม" ซึ่งหมายถึงแบบแผนของการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดกฎหมาย และให้ความยุติธรรมแก่สังคม¹ สำคัญของกระบวนการยุติธรรมก็คือการป้องกันสังคมให้รอดพ้นจากอาชญากรรม และปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎหมายด้วยความเป็นธรรม แนวความคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องนี้มาจากหลักการศาสนา การเมืองและกฎหมายกล่าวคือ

1. หลักการทางศาสนาแต่ละศาสนาก็จะสั่งสอนให้บุคคลประกอบแต่ความดี โดยที่หลักการที่แน่นอน นอกจากสั่งสอนผู้อื่นแล้ว สำหรับสมาชิกหรือสาวก นั้นจะปฏิบัติตามที่ศาสนายึดปฏิบัติไว้อย่างเคร่งครัด ให้สังคมละเว้นจากการทำชั่ว ผู้ที่ทำบาปจะต้องถูกลงโทษ ดังนั้น ข้อบัญญัติหรือหลักการทางศาสนาจึงเป็นกฎหมาย กลาย ๆ ขึ้นมา ซึ่งต่อมาได้เกิดการวิวัฒนาการเป็นกฎหมายขึ้นและพัฒนาสู่ความยุติธรรมมากขึ้น ซึ่งถ้าสรุปแล้วหลักแห่งการยุติธรรมก็มาจากหลักศาสนานั้นเอง

2. แนวความคิดทางการเมืองก็มีส่วนทำให้เกิดความยุติธรรมได้ ซึ่งมนุษย์เมื่อเจริญขึ้นมากก็มีแนวความคิดที่จะพัฒนาโลกต่าง ๆ ไปสู่สภาพที่ดีกว่า เช่น การปกครองประเทศเป็นต้น ทำให้มีการแบ่งงาน มีการกระทำสิ่งต่าง ๆ เป็นสัดส่วน อย่างมีหลักเกณฑ์ และมีเหตุผลสิ่งเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองจนกลายเป็นความยุติธรรมที่ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายแล้วนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม

3. แนวความคิดในทางกฎหมายได้เริ่มขึ้นจากระบบเก่าสู่ระบบใหม่ ซึ่งระบบเก่านั้นใช้ความเด็ดขาดรุนแรง เพื่อให้เกิดความหวาดกลัว ให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดแต่ระบบใหม่ในปัจจุบันนี้ได้ใช้ระบบลงโทษให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด และพิจารณาถึงการกระทำผิดพร้อมลงโทษในแง่ของกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญ โดยนำระเบียบกฎเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายมาพิจารณา จึงทำให้เกิดการ

---

¹ อรรถิ สุวรรณบุบผา, หลักอาชญาวิทยา, หน้า 154.

เคลื่อนไหวในการกำหนดกฎหมายอาญามีการเรียกร้องให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างยุติธรรม และมีการลงโทษที่เหมาะสมต่อไป

ในทางปฏิบัติระบบงานกระบวนการยุติธรรมจะแสดงออกทางฝ่ายนิติบัญญัติ ตุลาการ และฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้กำหนดกฎหมาย ฝ่ายตุลาการจะเป็นฝ่ายใช้ดุลพินิจ ในการพิจารณาคดีตัดสินคดี และฝ่ายบริหารจะเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบาย และบังคับการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล แต่โดยทางทฤษฎีถือว่า ระบบงานกระบวนการยุติธรรมเป็นแบบหนึ่งของการกระทำทางสังคมโดยมีสถาบันตำรวจ อัยการ ทนายความ ศาล และราชทัณฑ์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสามารถที่จะนำหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละสถาบันมาแสดงได้ดังนี้

1. ตำรวจ มีอำนาจหน้าที่ตั้งแต่การรับแจ้งความ การจับกุม การควบคุม และซัง การประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราว การสืบสวนสอบสวนคดี และการปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ

2. อัยการ มีอำนาจหน้าที่สืบหาข้อมูลเบื้องต้น การสั่งระงับไม่ฟ้องคดี และการนำคดีฟ้องร้องสู่ศาล

3. ศาล มีอำนาจหน้าที่ตั้งแต่การสืบเสาะประวัติก่อนการพิพากษาคดี การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและสืบพยาน การพิพากษาคดีและคำสั่งของศาล และการอุทธรณ์ฎีกา

4. ฝ่ายราชทัณฑ์ มีอำนาจหน้าที่ตั้งแต่การปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล การควบคุมอบรมและฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง การปลดปล่อยและส่งเคราะห์ผู้พ้นโทษ การพักการลงโทษ การควบคุมประพฤติ และการพระราชทานอภัยโทษ

ทั้งหมดนี้เป็นรูปแบบการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความผิดทางอาญาควดย จึงต้องนำมาดำเนินการตามขั้นตอนที่เรียกว่ากระบวนการ

ยุติธรรม จนกว่าจะไต่ลงโทษตามความผิดที่ผู้ขึ้นไต่กอขึ้น หรือพ้นจากการกระทำ ความผิดไป กล่าวโดยสรุปก็คือเมื่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐานต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายประการแรก สถาบันตำรวจจะเป็นผู้สืบเสาะหาแหล่งผลิต ผู้ค้าหรือจำหน่ายยาเสพติดหรือผู้ที่เสพยาเสพติดจนถึงการจับกุมตัว เมื่อได้ หล้าฐานแน่ชัด นำตัวผู้กระทำผิดมาสอบสวน แล้วส่งสำนวนให้อัยการพิจารณาว่า ควรจะฟ้องผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ สมควรฟ้องก็ปล่อยตัวไป ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าหลักฐานแน่ชัด ก็ส่งฟ้องยัง สถาบันศาล ซึ่งในตอนนี้ก็ต้องมีการหาพยานหลักฐานมาอ้างอิง และจะมีบุคคล อื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องของคดี คือ หนายความ ซึ่งจะเป็นผู้ช่วยเหลือในการ ดำเนินคดีทางศาลให้แก่คู่ความ เมื่อศาลได้ทำการพิจารณาเรียบร้อยแล้วจะมี คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีที่มีความผิดฐานใดจะต้องถูกลงโทษอย่างไรบ้าง หรือ ยกฟ้อง ถ้ามีการลงโทษจำเลยฝ่ายราชทัณฑ์จะรับตัวไปดำเนินการตามระเบียบ ราชทัณฑ์ และดำเนินการแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง เกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดด้วยจน กระทั่งพ้นโทษ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีความผิดฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง- เพื่อจำหน่าย มีไว้ในความครอบครองและเสพยาเสพติด เป็นต้น ส่วนความผิด ตาม พ.ร.บ. ผิ่น พ.ศ. 2472 มีความผิดฐานปลูกฝิ่น หรือมีไว้ในรังพันธุ์ฝิ่น โดยไม่ ได้รับอนุญาต พาฝิ่นหรือมูลฝิ่นเข้ามาหรือส่งออกหรือจัดส่งเข้ามาหรือผ่านราชอาณาจักร จัดการให้ผู้อื่นมีไว้ทำการค้าฝิ่นหรือมูลฝิ่น มีไว้ซื้อหรือขายฝิ่น เสพฝิ่นหรือมูลฝิ่น มีไว้ซึ่งมูลฝิ่น และมีทำขาย พาเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งกลองสูบฝิ่น เป็นต้น ความ ผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายทั้ง 2 ฉบับนี้มีความผิดหลายฐานและความผิดแต่ละ ฐานใดที่กำหนดโทษไว้สำหรับที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด ดังนั้น ถ้าหากผู้ใดใดกระทำความ ผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ก็จะถูกนำตัวมาดำเนินคดีตามขั้นตอนของกระบวนการ ยุติธรรม จนกระทั่งได้รับโทษและถูกปล่อยในที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม มีความ ผิดฐานหนึ่งที่ยกเว้นไว้เป็นข้อยกเว้นโทษเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดตามมาตรา 94

ของ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษ และสมัครขอเข้ารับการรักษา ในสถานพยาบาลก่อนความผิดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ อีกทั้งได้ปฏิบัติตามระเบียนข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษาและระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาลดังกล่าว จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดแล้ว ให้ได้รับการยกเว้นโทษสำหรับความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 91 และมาตรา 92" มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นโทษสำหรับผู้ที่มีความผิดฐานเสพยาเสพติด แต่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้ กล่าวคือต้องสมัครขอเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลก่อนความผิดฐานเสพยาเสพติดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และได้ปฏิบัติตามระเบียบของสถานพยาบาลอย่างครบถ้วนจนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับยาเสพติด มาตราที่เกี่ยวข้องยกเว้นโทษให้แก่ผู้เสพยาเสพติดในการกระทำความผิดฐานเป็นผู้เสพ แต่หากความผิดของผู้เสพยาเสพติดปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่อยู่ก่อนจะเสียก่อนที่จะสมัครขอเข้ารับการรักษา ย่อมจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 94

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละฐานนั้นอาจจะดำเนินคดีไม่เหมือนกัน แต่ส่วนมากคงดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม จะมีรายละเอียดหรือขั้นตอนภายในแต่ละสถาบัน ที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้ที่มีความผิดฐานผลิตยาเสพติดกับผู้ที่มีความผิดฐานเสพยาเสพติดนั้น ในขั้นตอนอาจไม่เหมือนกัน ผู้ที่มีความผิดฐานผลิตยาเสพติดอาจจะทำการสืบสวนสอบสวน และพิจารณาพิพากษาคดีเหมือนกับการทำความผิดทางอาญาทั่วไปได้ แต่สำหรับผู้ที่มีความผิดฐานเสพยาเสพติดนั้นสมควรจะดำเนินคดีผ่อนคลายความเข้มงวดต่างจากคดีอาญาโดยทั่วไป หรือผู้ที่มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐานอื่น ผู้เสพยาเสพติดจะต้องถูกดำเนินคดีในแนวโน้มนั้นว่า ทำอย่างไรเขาจึงจะได้รับโทษที่เหมาะสมและบำบัดรักษาพร้อมกันไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามหลักการสำคัญก็จะต้องดำเนินคดีตามขั้นตอนจากสถาบันตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์เป็นสถาบันสุดท้ายที่จะแก้ไขปรับปรุง จนให้เขากลับคืนมาเป็นคนดีของสังคม ฉะนั้น ต่อไปนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของแต่ละสถาบันตามกระบวนการยุติธรรม

4.1 ขั้นตอนการตรวจสอบ ติดตาม จับกุม รวบรวมหลักฐาน ทำการสืบสวน

สอบสวน

ตำรวจเป็นสถาบันแรกที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม ที่จะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาทำการสอบสวนหรือสืบสวน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) (11) บัญญัติไว้ว่า

1. การสืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความคิด

2. การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความคิดที่กล่าวมาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความคิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดลงโทษ

ซึ่งทั้ง 2 ประการนี้เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้บัญญัติไว้ ความจริงแล้วตำรวจมีหน้าที่คือ ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมซึ่งเป็นภารกิจพื้นฐานของตำรวจ (Prevention of Crime is the Basic Mission of the Police) ซึ่งทางปฏิบัติอาจจะสรุปหน้าที่ของตำรวจได้ดังนี้

1. การรักษาความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สิน
2. การรักษาความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของสังคม
3. การป้องกันอาชญากรรม และควบคุมแหล่งเสื่อมโทรม
4. การควบคุมการจราจร
5. การสืบสวนสอบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิดละเมิดต่อกฎหมาย

ของบ้านเมือง

6. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของส่วนบุคคลหรือปัจเจกชน

7. การปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนข้อบังคับ

ของตำรวจ

การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ย่อมเป็นหน้าที่หรือภาระกิจอันสำคัญของตำรวจโดยเฉพาะ ตำรวจมีฐานะเป็นกรมสังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย มีอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้นับตั้งบัญชาตำรวจทั้งหมด ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั้นจะต้องคำนึงถึงขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่า

1. การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยตำรวจ สำหรับในกรณีเช่นนี้ตำรวจจะต้องเป็นฝ่ายริเริ่มป้องกันและปราบปรามโดยตรง เพราะเป็นอาชญากรรมซึ่งมีอิทธิพล เช่น การลักลอบเล่นการพนัน การจำหน่ายยาเสพติด การลักลอบค้าของเถื่อน แหล่งค้าของโจรและสถานอบายมุข เป็นต้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายไว้

2. การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยการแจ้งความ เป็นการริเริ่มจากผู้เสียหายหรือเอกชนก่อนแล้วตำรวจจึงจะปฏิบัติตามหน้าที่ต่อไป โดยประชาชนหรือผู้เสียหายจากการกระทำผิดของอาชญากรรมที่แท้จริง หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ได้รับความเสียหายที่แท้จริงนั้นเป็นผู้แจ้งความหรือฟ้องทุกข์ต่อตำรวจ เพื่อให้ตำรวจดำเนินการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น ซึ่งเป็นผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของสังคม

3. การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยเหตุผลเพื่อรักษาความเรียบร้อยในสังคม การปฏิบัติภารกิจของตำรวจในกรณีเช่นนี้ เป็นการตัดโอกาสหรือช่องทางมิให้เกิดการประกอบอาชญากรรม โดยมีบุคคลที่มีแนวโน้มหรือพฤติกรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม ใ้ไปกระทำความผิด หรือก่อความสงบสุข และประพฤติก

คอกชนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบแบบแผนและศีลธรรมอันดีงามของชุมชน เช่น ผู้ที่มีบันดาลโทสะรุนแรง นิสัยกระต้างกระเดื่อง ขาดการยับยั้งชั่งใจ (Under Inhibited) หรือผู้ที่ชอบปฏิเสธความหวังดีของผู้อื่น และปฏิบัติตนนอกกฎ นอกทาง (Negativistic) หรือผู้ที่ไม่สามารถจะปรับสภาพมาตรฐานความประพฤติให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตโดยปกติได้หรืออาชญากรที่ถือค่านิยมอย่างเหลือ ขอบ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้สร้างปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ตำรวจเป็นอย่างมาก ตำรวจจะต้องใช้ความอดทนหนักแน่นเป็นพิเศษ จากการปฏิบัติต่อบุคคลผู้มีพฤติกรรม ทำนองก่อกวนความสงบสุข

4. การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยประชาชนร้องขอความคุ้มครองจากตำรวจ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในกรณีเช่นนี้ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ อำนวยความสะดวกและความผาสุกปลอดภัยแก่ประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชน ผู้เดือดร้อนจะเป็นผู้ร้องขอความช่วยเหลือจากตำรวจ ให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ภัย หรือเป็นคนกลางตัวแทนไกลเกลี่ยกรณีข้อพิพาทส่วนบุคคล หรือข้อขัดแย้งในสังคม อัน เป็นการแสดงให้เห็นว่าตำรวจเป็นสัญลักษณ์แห่งการรักษาความสงบสุขของประชาชน¹

หลักทั้ง 4 ประการ เป็นความเกี่ยวข้องของระหว่างประชาชนกับตำรวจ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งกำหนดหน้าที่ไว้ให้ สำหรับในคดีอาชญาเสพติดอาจจะเป็นการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยา เสพติด เริ่มโดยฝ่ายตำรวจหรือเริ่มโดยการแจ้งความก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะเริ่มจาก ฝ่ายตำรวจเป็นส่วนมาก กล่าวคือผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนมาก จะ ไม่มีผู้เสียหายมาแจ้งความกับตำรวจ ไม่ว่าจะผู้ผลิตยาเสพติด การค้าหรือจำหน่ายยา เสพติด แม้กระทั่งผู้เสพติดก็ตาม ทางฝ่ายตำรวจจึงต้องทำการสืบเสาะหาแหล่ง ความผิดเอง จึงมีภาระที่หนักใจเพราะประชาชนโดยทั่วไปก็มีมากยิ่งในเขตชุมชน

---

¹ ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร: พริกที่บริษัทพิธ จำกัด, 2519), หน้า 145-147.

หรือในเมืองควยแล้ว ยิ่งไม่ทราบว่าเป็นใคร เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นการยากที่จะนำเอาตัวผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดมาลงโทษได้ ไม่สะดวกเหมือนกับกรณีที่มีผู้มาแจ้งความ ซึ่งตำรวจพอที่จะรู้หลักฐานขอเท็จจริงจากผู้แจ้งความหรือผู้ร้องทุกข์ เป็นแนวทางในคดีไต่สวน แต่กรณีนี้ริเริ่มจากฝ่ายตำรวจนั้นเท่ากับมีคดีไปหมด สิ่งแรกที่ตำรวจจะทำคือ สังเกตบุคคลหรือสถานที่อันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยวิธีการสืบเสาะ สะกดรอยเฝ้าสังเกตบุคคลและสถานที่อันควรสงสัย ในคดีอย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข่าวสารเพื่อค้นพบการกระทำความผิด เพื่อป้องกันอาชญากรรม มิให้เกิดขึ้น และเพื่อหวังผลจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยและบางที่อาจจะเพื่อไต่พยานบางอย่างนำมาประกอบคดี การติดตามบุคคลนั้นต้องติดตามแบบ **Close Contact** คือการติดตามอย่างใกล้ชิดมิให้คลาดเคลื่อนจากสายตาไม่ว่าจะเป็นการสังเกตติดตามบุคคลผู้ต้องสงสัยบนยานพาหนะหรือติดตามบุคคลไปยังแหล่งต่าง ๆ เช่น ในคดีเกี่ยวกับผู้เสพติด ย่อมจะพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย สุขภาพ อนามัยและการทำงาน เนื่องจากผู้เสพติดจะมีสุขภาพร่างกายทรุดโทรม ผอมซีด โลหิตจาง หมดเรี่ยวแรง เบื่ออาหาร สีหน้าแสดงความวิตก บิ่บเสีรา ง่วงเหงาหาวนอน ริมฝีปากเขียวคล้ำ เกียจคร้าน ขาดความกระปี้กระเปร่า การเดินเชื่องช้าหรือบิดเบือนเข้ผิดปกติ ควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายไม่ได้ตามปกติ ถ้ามีอาการเสพติดมาก น้ำมูกจะไหล ร่างกายสกปรกมีกลิ่นสาบเหม็น ไม่สนใจความเป็นอยู่ของตนเอง ถ้าเป็นนักเรียนจะสังเกตได้จากการขาดเรียน มีท่าทางพิรุณ ลับลมกมณัย มักจะมีอารมณ์หงุดหงิดฉุนเฉียว ใช้จ่ายเงินมากกว่าปกติ อาการเหล่านี้เป็นลักษณะที่พึงสงสัยว่า น่าจะมีการกระทำความผิดในฐานะเสพยาเสพติด

ส่วนการติดตามหรือสืบเสาะเกี่ยวกับสถานที่ของผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตำรวจมักจะเฝ้าสถานที่ที่สงสัยว่าน่าจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในฐานะผลิตหรือจำหน่ายยาเสพติด เช่น บ้านเรือนที่อยู่

อาศัยของบุคคล สถานที่ประกอบธุรกิจ โรงเก็บสินค้า ตามแหล่งสลัมหรือสถาน
อภัยมุขต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ทราบกันแล้วว่าทางภาคเหนือของประเทศไทย เป็นแหล่ง
ยาเสพติด วิธีการลักลอบนำยาเสพติด จะเริ่มต้นจากการลักลอบเข้าทางจังหวัด
ภาคเหนือก่อนแล้วจึงจะทำการลักลอบขนส่ง ช้อนเร็น ผลิตจำหน่ายทั่วไป โดย
ลักลอบติดไปกับรถส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง รถไฟ การลักลอบโดยรถยนต์
มักจะซุกซ่อนไว้ในตัวถังใต้พื้นที่วางเท้า เบาะนั่ง ในยางอะไหล่ ขอบประตูรถ
หรือเจาะทำช่องลับซุกซ่อน ในบริเวณรอบ ๆ ตัวรถหรือซุกซ่อนโดยประพนกับสินค้า
สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอุปโภค บริโภค ยารักษาโรค หรือซุกซ่อนติดตัว ทั้งนี้
ย่อมขึ้นอยู่กับชนิด จำนวนของยาเสพติดและสถานการณ์จะอำนวยให้ และอีกประการ
หนึ่งที่วงการตำรวจนิยามทำกันมากคือการปฏิบัติงานแบบลับ ๆ อาจเป็นการปลอมตัว
เข้าไปพัวพันเกี่ยวกับยาเสพติด ในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงหรือข่าวสารอันจะ
เป็นประโยชน์ในการป้องกันปราบปราม การผลิตหรือจำหน่ายยาเสพติด นอกจากนี้
การใช้บุคคลอื่นเป็นสายลับให้กับตำรวจก็จะอำนวยประโยชน์เป็นอย่างมาก ในการ
ทราบแหล่งผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งตำรวจจะทำการทุกชนิดเพื่อที่จะ
ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดให้ได้ เนื่องจากคดียาเสพติดมีลักษณะยุ่งยากซับซ้อนอย่างยิ่ง
และเป็นอาชญากรรมประเภทอิทธิพล มีขอบข่ายดำเนินงานอย่างกว้างขวางและวางแผน
ปฏิบัติไว้วงหน้าเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่เป็นการประกอบอาชญากรรม
ร่วมกัน มีแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบพร้อมทั้งได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือจาก
ผู้มีอิทธิพล เมื่อตำรวจจับกุมบุคคลเหล่านี้ได้ พวกนี้ก็จะไม่ยอมให้การขัดทอด เล่า
ความจริง ถึงวิธีการจำหน่ายหรือวิธีการผลิตแก่ตำรวจ ทำให้ตำรวจจะต้องมีความ
ยากลำบากในการปราบปรามและจะต้องเรียนรู้เล่ห์เหลี่ยมเกี่ยวกับยาเสพติดอีกมาก
ทั้งยังต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณในการปราบปรามอีกด้วย

เมื่อตำรวจมีเหตุสงสัยโดยแน่ชัดแล้วว่าบุคคลหรือสถานที่ ที่ทำการสืบ
เสาะหรือติดตามอยู่นั้นจะต้องมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างแน่นอน
ในขั้นต่อไปก็ไดแก่การจับกุมผู้กระทำความผิด รวบรวมพยานหลักฐานและทำการสืบ
สวนสอบสวนผู้กระทำความผิด การสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นในสาระสำคัญประกอบด้วย

การตรวจคนสถานที่เกิดเหตุโดยฉับพลันเร่งด่วน (A Hot Search) กับการตรวจคนบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียดครอบคลุมประเด็นสงสัยเพิ่มเติม เพื่อเสาะหาข้อเท็จจริง สืบเนื่องต่อจากการตรวจคนแบบฉับพลันเร่งด่วนในขั้นแรกตอนจับกุม ซึ่งเป็นหน้าที่ของตำรวจต้องไปปรากฏตัวในที่เกิดเหตุ ในทันทีทันใด เพื่อประโยชน์ต่อการสอบถามให้ไต่มาซึ่งข้อเท็จจริงหรือการจับกุมบุคคลผู้ทำผิดเพิ่มเติม เป็นการเสาะหาข้อเท็จจริงแห่งคดีให้สมบูรณ์ ทั้งนี้ ตำรวจท้องที่สามารถจะช่วยเหลือมากถ้าหากการจับกุมนั้นกระทำโดยตำรวจที่มีอยู่ในท้องที่รวมทั้งหน่วยสืบสวนและหน่วยพิสูจน์หลักฐาน สิ่งของที่ใช้ในการผลิตหรือยาเสพติด เช่น ผิ่น เฮโรอีน กัญชา มอร์ฟีน เป็นต้น จะต้องนำมาเป็นของกลาง บันทึกขอความที่เกี่ยวข้อง การระบุประเภทแห่งความผิด การสอบถามปากคำบุคคลในที่เกิดเหตุ บันทึกลักษณะรูปพรรณของผู้ต้องสงสัย สถานที่เกิดเหตุ การป้องกันรักษาร่องรอยสภาพเดิมของสถานที่เกิดเหตุ และการรวบรวมบันทึกข้อมูลแห่งคดี พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดที่มีอยู่ทำเป็นสำนวน ถ้าหากยังขาดพยานหลักฐานใดที่จะต้องนำมาประกอบการพิจารณาในคดีอีก พนักงานสอบสวนต้องหามาจนครบ อาจเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 139 ได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ว่า เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนคดีเสร็จสิ้นแล้ว ให้รวบรวมบันทึกและเอกสารต่าง ๆ ในการสอบสวนรวมเข้าสำนวนไว้ ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสรุปผลประกอบการเห็นของการสอบสวนเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งการ หรือพิจารณาจัดส่งพนักงานอัยการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 ถึงมาตรา 142 ซึ่งได้แก่การส่งผลการสอบสวน ส่งไม่ฟ้อง หรือส่งฟ้อง หรือส่งเห็นชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบไปตามพระราชบัญญัติเปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. 2481

4.2 ชั้นอัยการ พิจารณาเกี่ยวกับการฟ้อง

งานอัยการเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการให้ผู้ต้องหาพ้นกฎหมายได้รับโทษ เป็นการพิทักษ์ความเป็นธรรมในการสอบสวน

ฟ้องร้องและดำเนินคดี มีหน้าที่การปฏิบัติงานเกี่ยวกับเจ้าพนักงานสืบสวนและสอบสวน
อย่างใกล้ชิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(5) ได้บัญญัติ
ไว้ว่า "พนักงานอัยการหมายความถึงเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้
จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ หรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้" ซึ่งได้
บัญญัติให้เจ้าพนักงานอัยการมีหน้าที่ฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาล เป็นหน้าที่หลักและความ
รับผิดชอบของอัยการในฐานะเป็นทนายของแผ่นดินอย่างแท้จริง อำนาจเห็นควรสั่งฟ้อง
หรือสั่งไม่ฟ้องของเจ้าพนักงานอัยการ เป็นอำนาจที่สำคัญที่สุดของอัยการที่จะต้องปฏิบัติ
หน้าที่ด้วยใจเป็นธรรม สำหรับอำนาจหน้าที่ของอัยการสมัยก่อนเมื่อ ร.ศ. 112 เป็น
ผู้ดำเนินงานกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ยกเว้นการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างเดียว
เพราะในสมัยนั้นนักกฎหมาย หรือผู้มีวิชาความรู้ทางกฎหมาย เป็นพนักงานอัยการเสีย
เป็นส่วนมาก งานฝ่ายตำรวจและราชทัณฑ์ยังล้าหลัง¹ ซึ่งในสมัยนั้นพนักงานอัยการจะ
ต้องทำหน้าที่สอบสวนด้วย แต่ในปัจจุบันนี้การสอบสวนเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน
ดังนั้น พนักงานอัยการจึงมีหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
2(5) และปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 6
และ 11 ซึ่งกล่าวถึงอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการไว้ดังนี้

1. ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญาและตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงาน
อัยการ

2. ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง
ก็มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการ
หรือพนักงานอัยการ

---

¹ อรรถิ์ สุวรรณภุมพา, หลักอาชญาวิทยา, หน้า 156.

3. ในคดีแพ่งหรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่อง การที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ก็ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญา ซึ่งราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้อง ในเรื่อง การที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือ เขารวมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการก็ดี เมื่อเห็นสมควร พนักงาน อัยการจะรับแก้ต่างก็ได้

4. ในคดีแพ่งที่เทศบาล หรือสุขาภิบาลเป็นโจทก์ หรือเป็นจำเลย ซึ่ง มิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร จะรับว่าต่างหรือแก้ ต่างก็ได้

5. ในคดีแพ่งที่นิติบุคคล ซึ่งได้มีพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาจัด ตั้งขึ้นเป็นโจทก์ หรือเป็นจำเลย และมีใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงาน อัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

6. ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้ โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็น สมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

7. ในคดีศาลชั้นต้น ลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษา ไขปล่อยนั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้

8. ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกัน จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา นั้น และในการนี้ให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

เมื่อไต่ถามความรู้อีกกับสถาบันอัยการพอสมควรแล้วว่ามีหน้าที่อย่างไร บ้าง สำหรับในคดีอาเสพติด ซึ่งอาจจะเป็นความผิดฐานผลิต จำหน่าย หรือเสพยา เสพติด ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนพร้อมพยานหลักฐานมาถึงอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานแห่งคดี เพื่อประโยชน์ต่อการพิสูจน์

ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยหรือผู้ต้องหาและตระเตรียมการฟ้องร้องดำเนินคดีในฐานะทนายของแผ่นดิน เป็นการปฏิบัติหน้าที่เป็นกลางระหว่างพนักงานสอบสวนกับศาลในการเสาะหาข้อเท็จจริงและก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องต่อศาล พนักงานอัยการจะต้องตรวจสอบสำนวนการสอบสวนของตำรวจก่อนที่จะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ซึ่งในการนี้พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งฟ้องร้องผู้ต้องหากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พนักงานอัยการจะฟังพยานหลักฐานในสำนวนที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยแล้วยื่นฟ้องต่อศาล พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องถ้าสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหลักฐานในการที่จะดำเนินคดีไม่เพียงพอ แต่ทั้งนี้ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรฟ้องแต่ต้องการหลักฐานพยานเพิ่มเติมจากพนักงานสอบสวนหรือจะให้สอบพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ได้หรือเมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรฟ้อง แต่ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น บางความผิดอาจเปรียบเทียบได้ พนักงานอัยการจะดำเนินการสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ หรือถ้าพนักงานสอบสวนใดส่งผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะสั่งให้นำผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือเมื่อเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบก็ได้

ซึ่งคดีเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพนักงานสอบสวนใดดำเนินการเรียบร้อยแล้วส่งให้พนักงานอัยการ อาจจะสรุปไต่สวนพนักงานอัยการมีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับการฟ้องดังนี้

1. สั่งฟ้อง คดียาเสพติด
2. ส่งกลับไปให้พนักงานสอบสวน สอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป
3. สั่งไม่ฟ้อง เพราะสำนวนอ่อนไม่เพียงพอหรือไม่มีพยานหลักฐาน
4. ส่งกลับไปให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดียาเสพติด

4.3 ชั้นศาล พิจารณาพิพากษาคดี

ศาลเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ปฏิบัติหน้าที่พิทักษ์ความเป็นธรรมในสังคม และโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(1) บัญญัติว่า "ศาลหมายความถึงศาลยุติธรรม หรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา" ศาลตามความหมายนี้ได้แก่ศาลยุติธรรม ในฐานะที่ศาลเป็นศูนย์กลางของการปกครอง เรียกว่า อำนาจตุลาการ เป็นอำนาจอิสระอำนาจหนึ่งต่างหากในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ แนวว่าศาลจะถูกจัดให้เป็นหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรทางฝ่ายบริหาร แต่อำนาจพิจารณาคดีเป็นอำนาจของศาลโดยแท้ ปราศจากการแทรกแซงจากอิทธิพลทางการเมือง หรือภาระครอบงำอื่นใดทั้งสิ้น ความสำคัญของศาลจะพิจารณาเห็นได้จากพระราชปราชญ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า "...ทรงพระราชดำริเห็นว่าในการตั้งปวงเหล่านี้ การยุติธรรมเป็นการที่สำคัญยิ่งใหญ่เป็นหลัก (ประธาน) การชำระคดีสิ้นความทุกข์ศาลเป็นเครื่องประกอบรักษาให้ความยุติธรรมเป็นไป ถ้าจัดให้ดีขึ้นเพียงใด ประโยชน์ความสุขของราษฎรก็จะเจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น..."¹

ประเทศไทยแบ่งชั้นศาลออกเป็น 3 ชั้น ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 2 บัญญัติว่า ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญนี้ แบ่งออกเป็นสามชั้น คือ

1. ศาลชั้นต้น
2. ศาลอุทธรณ์
3. ศาลฎีกา (ศาลสูงสุด)

ศาลชั้นต้นมีอยู่ทุกจังหวัด บางจังหวัดที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ อาจมีหลายศาลก็ได้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน บางท้องที่มีศาลแขวงรับพิจารณาคดี

---

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

อาญาที่มีโทษเล็กน้อย และคดีแพ่งที่มีข้อพิพาทกันด้วยทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อย บางท้องที่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเคราะห์ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ทำผิดอาญา ตลอดทั้งคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินของเด็กและเยาวชนในทางแพ่งด้วย สำหรับในกรุงเทพมหานครมีคดีมากมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา ฉะนั้น เพื่อให้การตัดสินคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพจึงมีศาลอาญากับศาลแพ่ง แยกพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่งต่างหากจากกัน ส่วนศาลอุทธรณ์และศาลฎีกามีชั้นละหนึ่งศาล มีขอบเขตหัวราชอาณาจักร คดีจะต้องมาสู่ศาลชั้นต้นก่อน แล้วไปยังศาลอุทธรณ์และฎีกาตามลำดับ

การพิจารณาคดีในศาลไทย ได้ถือปฏิบัติในทำนองเดียวกันกับศาลของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยการใช้ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นแนวทางพิจารณาพิพากษาคดี กล่าวคือเป็นระบบที่ผู้เสียหายหรือโจทก์ต้องมาฟ้องคดีกล่าวหาผู้กระทำผิดต่อศาล แล้วต่างฝ่ายมีหน้าที่ที่จะต้องนำพยานหลักฐานของตนมาสืบแสดงต่อศาล ศาลผู้ชำระความต้องตั้งตนเป็นกลางในการกำหนดหลักเกณฑ์การนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ก็ต้องให้รัดกุม มีให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ และประเทศไทยได้ใช้ระบบนี้เป็นแนวทางปฏิบัติตลอดมา อีกระบบหนึ่งเรียกว่าระบบไต่สวน (Inquisitorial System) คือเมื่อมีการกระทำผิดละเมิดกฎหมายขึ้น โดยจะมีผู้กล่าวหาฟ้องร้องหรือไม่ก็ รัฐบาลมีหน้าที่ต้องหาความจริงเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลในการสืบหาพยานหลักฐานไม่ใช่หน้าที่ของคู่ความ ประเทศไทยเคยนำระบบนี้มาใช้ในสมัยที่การพิจารณาคดีเป็นไปตามจารีตประเพณี เช่น การเพิ่มถาม และการกระทำทารุณกรรมต่างๆ เพื่อให้คนร้ายรับสารภาพ ซึ่งเป็นระบบการไต่สวนที่ป่าเถื่อนไร้มนุษยธรรม ต่อมาจึงได้ยกเลิกระบบไต่สวน แล้วใช้ระบบกล่าวหาแทน¹

---

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 159.

คดียาเสพติด ซึ่งผู้ใดกระทำผิดส่วนมากจะไม่มีผู้เสียหาย ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้เสพติต จะถูกจับโดยพนักงานตำรวจ และไม่มีผู้เสียหายมาแจ้งความร้องทุกข์ เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องสืบเสาะแสวงหาหรือสืบสวนจนกว่าจะรู้เหตุแห่งกระทำผิดหรือจับกุมผู้กระทำผิด เมื่อเป็นเช่นนี้เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องหาพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อผู้กมัตควผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงไม่เหมือนกับคดีอาชญากรรมทั่ว ๆ ไป ซึ่งดูความจะต้องหาพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาเพื่อยืนยันว่าตนเองบริสุทธิ์หรือยืนยันหักล้างพยานฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นระบบกล่าวหาโดยแท้ ส่วนคดียาเสพติดน่าจะเป็ระบบไต่สวนมากกว่าเพราะผู้ที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฝ่ายตำรวจจะหาพยานหลักฐานมาผู้กมัต เพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษให้ได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็สามารถที่จะหาพยานหลักฐานมาหักล้างได้เช่นกัน จึงสรุปได้ว่าจะเป็นการผสมกันระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน ไปรวมกันไป

คดียาเสพติดขึ้นสู่ศาลประกอบด้วย พนักงานตำรวจพนักงานอัยการ จำเลยพยานความจำเลย ผู้พิพากษา และพยานหลักฐานต่าง ๆ ในแรกเริ่มเมื่อพนักงานสอบสวนไต่ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเสร็จเรียบร้อยแล้ว พนักงานอัยการจะมีความเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาว่าจะฟ้องคดีเกี่ยวกับผู้กระทำผิดยาเสพติดหรือไม่ ถ้าหากเห็นสมควรฟ้อง พนักงานอัยการจะไปดำเนินการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ที่มีเขตอำนาจ เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลคดีเด็กและเยาวชน และศาลแขวง เป็นต้น ศาลเมื่อเห็นว่าสำนวนที่พนักงานอัยการฟ้องมานั้นถูกต้องไม่ผิดระเบียบก็จะสั่งรับฟ้อง และจะนัดทำการสืบหาพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาคดี พยานหลักฐานนี้มีทั้งของฝ่ายพนักงานอัยการ โจทก์และของจำเลย ซึ่งจะต้องนำมาสืบหักล้างซึ่งกันและกันจนกว่าจะได้หลักฐานที่แน่ชัดว่าจำเลยใดกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจริงหรือไม่ เมื่อดำเนินการพิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ศาลก็จะใช้ดุลพินิจเป็นไปตามกฎหมายในการพิพากษาคดี โดยจะสั่งยกฟ้อง ถ้าพยานหลักฐานของพนักงานอัยการอ่อนไม่เพียงพอ หรือฟ้องไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกรณีเป็นที่น่าสงสัย ศาลก็

จะยกประโยชน์แห่งความสงสัยนี้ให้แก่จำเลย ถ้าหากพยานหลักฐานของพนักงาน
อัยการสามารถยืนยันว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ศาลก็จะพิพากษาคดีลงโทษ
จำเลยตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 หรือ พ.ร.บ.ฝิ่น พ.ศ. 2472
หรือ พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 แล้วแต่กรณี สำหรับ
กรณีการกระทำผิดของผู้เสพติดในระหว่างการดำเนินคดี พนักงานสอบสวน พนักงาน
อัยการ หรือศาล อาจให้ดำเนินการบำบัดรักษาควบคู่กันไปก็ได้ เพราะการติดยาของ
ผู้เสพติดนั้น จะต้องมีระยะเวลาอยู่ตลอดเวลาอย่างใกล้ชิด มิฉะนั้นผู้เสพติดที่เป็นผู้
ต้องหาหรือจำเลยอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตน
เองได้ สำหรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานต่าง ๆ ตามกฎหมายเกี่ยวกับยา
เสพติด เช่นความผิดฐานเป็นผู้ผลิต เป็นผู้จำหน่าย หรือค้ายาเสพติด คงจะไม่มีปัญหา
อย่างไร เมื่อศาลได้พิพากษาคดีแล้วก็ดำเนินการลงโทษปรับ จำคุกหรือประหาร
ชีวิตให้เป็นไปตามคำพิพากษาคดีของศาล โดยฝ่ายราชทัณฑ์จะรับช่วงหน้าที่ไปอีกที่หนึ่ง
เป็นการดำเนินการต่อจากศาล ซึ่งฝ่ายราชทัณฑ์เป็นสถานีสสุดท้าย ในกระบวนการ
ยุติธรรม ในอันที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด จนกระทั่งปล่อยตัวจำเลยพ้นโทษไป แต่
ในระหว่างที่ถูกลงโทษอยู่ในเรือนจำนั้น ฝ่ายราชทัณฑ์ที่มีความจำเป็นต้องใช้วิชาสัตว-
วิทยาเข้ามาช่วยเป็นอย่างมาก ในการที่จะแก้ไขปรับปรุงจำเลยให้กลับคืนเป็นคนดี
ของสังคม แต่จะอย่างไรก็ตามผู้มีความผิดฐานเสพยาเสพติด นอกจากจะถูกจำคุก
อยู่ในเรือนจำแล้ว ในขณะเดียวกันก็ต้องถูกบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงควบคู่กัน
ไปด้วย จึงเห็นว่าเป็นภาระที่หนักใจไม่น้อย จำเลยจะถูกจำคุกอย่างเดียวเหมือน
นักโทษโดยทั่วไปโดยไม่มี การบำบัดรักษาทำไม่ได้ เพราะผู้เสพติดเมื่อขาดยาจะมี
อาการต่าง ๆ น่าวัดกมาก อาจเสียชีวิตได้ง่าย ๆ ในทางตรงกันข้ามถ้าจะบำบัดรักษา
อยู่ในโรงพยาบาลเพียงด้านเดียวยังไม่ต้องถูกลงโทษก็ได้อีกเช่นกัน จะไม่เป็นการ
ดำเนินการตามคำพิพากษาของศาล และเมื่อทำการแก้ไขจนผู้เสพติดหายเป็นปกติแล้ว
จะนำเอาไปจำคุกอีกจะเป็นการทารุณโหดร้ายจนเกินไป ฉะนั้น ฝ่ายราชทัณฑ์ในปัจจุบัน
จึงได้แก้ไขปัญหาควักการแยกนักโทษที่ติดยาเสพติดไว้ต่างหากจากนักโทษทั่วไปโดยการ

จำคุกและบำบัดรักษาแก้ไขปรับปรุงไปในตัวด้วยจึงทำให้ปัญหาต่าง ๆ ค่อยคลี่คลาย
ไปและปัญหาอีกประการหนึ่งในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล บางครั้งศาลต้องระบ
อุปสรรคในการดำเนินคดี เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ การปฏิบัติหน้าที่
ของผู้เกี่ยวข้องไม่ถูกต้องตามระเบียบ ผู้กระทำความผิดมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
จำเลยใช้อิทธิพลครอบงำเจ้าหน้าที่ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคที่ทำให้คดียาเสพติดพิจารณา
พิพากษาคดีเป็นไปด้วยความยากลำบาก

4.4 การดำเนินคดียาเสพติดในศาลต่างประเทศ

การดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดในศาลต่างประเทศ แต่ละประเทศ
ใช้ระบบกฎหมายไม่เหมือนกัน เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ใช้ระบบกฎหมายแองโกล
แซกซอน ส่วนฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ใช้ระบบประมวลกฎหมายในการพิจารณาคดีแต่ละ
ประเทศจึงมีการดำเนินขั้นตอนแตกต่างกันออกไปบาง ประเทศที่มีปัญหาเรื่องยาเสพติด
ในปัจจุบันส่วนมากเป็นประเทศที่เจริญแล้ว ซึ่งจะต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น
การผลิต การจำหน่าย หรือทางด้านการเสพยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตามส่วนมาก
จะเป็นความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายเป็นส่วนมาก ประเทศเหล่านี้ก็มีสหรัฐอเมริกา
ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น ตุรกี มาเลเซีย และฮ่องกง ซึ่งในสหรัฐอเมริการาคายาเสพติด
สูงลิบลัว ตามความเป็นจริงแล้ว ในสหรัฐอเมริกาไม่มีแหล่งผลิตยาเสพติดจำพวก
เฮโรอีน และมอร์ฟีน เนื่องจากว่าวัตถุดิบคือฝิ่น ที่ใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญไม่มี
จึงผลิตจากสถานอื่น ๆ แล่นำเข้ามาจำหน่ายในสหรัฐอเมริกา ดังนั้นสหรัฐ
อเมริกาจึงมีการจำหน่ายยาเสพติดเป็นจำนวนมาก และมีกลุ่มอิทธิพลทำให้ผู้
เสพยาเสพติดมากขึ้นตามไปควย การกระทำความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายและการเสพ
จึงมีเป็นจำนวนมาก และนับวันที่จะเพิ่มทวีจำนวนขึ้น ในการสืบหาแหล่งยาเสพติด
เพื่อทราบการกระทำความผิดจึงสร้างความลำบากให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองไม่น้อย
ในประเทศฝรั่งเศสก็เป็นเดี๋ยวกั้น แต่ก่อนเป็นที่ทราบกันว่าทางภาคใต้ของฝรั่งเศส
มีสถานที่ผลิตยาเสพติดอยู่หลายแห่ง โดยนำฝิ่นมาจากตุรกีแต่ปัจจุบันได้มีการปราบ
ปรามไปหมดแล้วประกอบกับดาหากได้ทำการผลิตยาเสพติด ในแหล่งที่ปลูกฝิ่นเสีย

ก็จะลดต้นทุนค่าใช้จ่ายไปได้มาก ในญี่ปุ่นและฮ่องกงก็ยังมีสภาพเช่นเดียวกันสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส กล่าวคือ ผู้ผลิตยาเสพติดประเภทมอร์ฟิน เฮโรอีน ส่วนมากจะไม่มีคนมีคดีเกี่ยวกับผู้จำหน่ายและผู้เสพยาเสพติดสำหรับตุรกีซึ่งมีกฎหมายภายในให้ทำการปลูกฝิ่นได้โดยเสรี แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องทำการขายให้แก่รัฐบาลซึ่งก็เป็นหนทางแก้ไขอีกประการหนึ่งที่จะควบคุมฝิ่นไว้ ฉะนั้น คดีเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละประเทศที่กล่าวมาจึงมีสาเหตุไม่เหมือนกัน และการดำเนินคดียาเสพติดแต่ละประเทศก็ไม่เหมือนกันดังจะกล่าวต่อไป

4.4.1 สหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดระบบตำรวจอาชีพตามมลรัฐต่าง ๆ ตั้งในปี ค.ศ. 1870 (พ.ศ. 2413) ปัจจุบัน หน่วยงานตำรวจสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2519 มีอยู่ 3 ระดับ คือ ตำรวจในระดับรัฐบาลมีอยู่ 50 แห่ง ตำรวจระดับมลรัฐมีอยู่ 200 แห่ง และตำรวจระดับท้องถิ่นอีกจำนวน 39,750 แห่ง รวมเป็นหน่วยงานทั้งสิ้น 40,000 หน่วย ซึ่งต่างก็เป็นอิสระต่อกัน ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อถูกตำรวจของสหรัฐอเมริกาจับกุมมาแล้ว ถ้าหากปรากฏว่าการควบคุมบุคคลดังกล่าวไม่ถูกต้องอาจถูกศาลสั่งให้ปล่อยตัวไปได้ ในการที่ตำรวจได้ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น จะต้องทำการสืบเสาะหาแหล่งการกระทำความผิดเป็นเวลานาน และศาลก็ยอมรับว่าคดีส่วนมากจะเป็นคดีอิทธิพลมีผู้ดำเนินงานหลายคน และจะส่งหน่วยสถานีตำรวจแห่งท้องถิ่นโดยหน่วยงานสืบสวนสอบสวนทั่วไป (General Assignment) ทำการสอบสวนต่อไป² และผู้กระทำความผิดสามารถที่จะติดต่อทนายความเพื่อต่อสู้คดีได้ทุกกรณี อย่างไรก็ตามอัยการก็เป็นผู้มีอำนาจสอบสวนเช่นกัน โดยกฎหมายได้กำหนดให้อัยการท้องถิ่น (District Attorneys)

¹ ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, หน้า 57.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 229.

มีอำนาจพิจารณาคำไ้เป็นการสอบสวนและควบคุมตรวจสอบการสอบสวนของตำรวจ โดยตรง เว้นเสียแต่ในคดีไม่ร้ายแรง (Less Serious Crimes) อัยการมักจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนเอง โดยอัยการเพียงแต่แนะนำหรือควบคุมการสอบสวน ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเป็นธรรม¹ และอัยการจะนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยฟ้องยังศาลซึ่งส่วนมากจะเริ่มแต่ศาลชั้นต้นของมลรัฐก่อน กล่าวคือ สหรัฐอเมริกา แบ่งศาลออกเป็น 2 ประเภท คือ ศาลสหรัฐ (Federal Courts) เป็นศาลของรัฐบาลกลางมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และความผิดตามกฎหมายแห่งสหรัฐ สนธิสัญญากฎหมายทางทะเล และคดีพิพาทระหว่างมลรัฐต่าง ๆ มี 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น (District Courts) ศาลอุทธรณ์ (Courts of Appeals) และศาลฎีกา (Supreme Court) ส่วนศาลแห่งรัฐ (State Courts) ซึ่งแต่ละมลรัฐจัดตั้งขึ้นเองใหม่ เขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่แพ่ง คดีอาญาที่เกิดขึ้นในรัฐนั้น ๆ ซึ่งศาลของแต่ละรัฐต่างก็มีลักษณะผิดแผกกัน แต่อาจแบ่งได้เป็น 3 ชั้น ด้วยกันดังนี้ ศาลชั้นต้น (มีศาลแขวง ศาลครอบครัว ศาลจรรยา ศาลแขวนคร ศาลกลางถิ่น และศาลจังหวัด) ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เมื่อคดีเกี่ยวกับฆาตเสพติดมาสู่ศาลชั้นต้นของมลรัฐ ศาลจะดำเนินการพิจารณาคดีโดยกำหนดใหญ่กรณีนำประจักษ์พยานหลักฐานรวมทั้งข้อโต้แย้งและหลักฐานต่าง ๆ มาสำทับและพิสูจน์ต่อศาล ซึ่งปรากฏว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ในศาลท้องถิ่นจำนวนร้อยละ 90 ถูกศาลพิพากษาลงโทษภายใต้ระบบการเจรจาต่อรองเพื่อลดโทษก่อนโทษ โดยเจรจาต่อตำรวจ อัยการ หรือศาล เพื่อลดโทษแล้วตนจะรับสารภาพ ในการพิจารณาพิพากษาคดีฆาตเสพติด ศาลจะพิพากษาลงโทษ และอาจจะอุทธรณ์ได้ไปจนถึงศาลสูงสุด แต่ถ้าหากเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 21 ปีบริบูรณ์ก็จะให้ดำเนินคดีในศาลเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นศาลพิเศษของสหรัฐอเมริกา

---

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 327.

4.4.2 ฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ไขคดี ศาลอาญา แยกออกเป็นศาลอาญาธรรมดา และศาลอาญาสถานหนัก ศาลไต่สวน และศาลแขวง มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ และมีสถาบันอัยการซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกับผู้พิพากษา มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ รวมทั้งมีอำนาจที่จะเป็นผู้พิจารณาว่า ในคดีใดอัยการควรจะทำการสอบสวนเองหรือจะมอบหมายให้ตำรวจ ฝ่ายคดีเป็นผู้สอบสวน¹ อัยการขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม ศาลแยกออกจากกระทรวงยุติธรรมเป็นอิสระ ขอสอบไลบรารีอัยการและผู้พิพากษาใช้ขอสอบเดียวกัน และทุก ๆ ศาลมีอัยการประจำและมีตำแหน่งเทียบเท่าผู้พิพากษาประจำศาลนั้น ๆ เช่น ถ้าหัวหน้าศาลเป็นอธิบดี หัวหน้าอัยการก็เป็นอธิบดีด้วย² คดีอาญามาสู่ศาลได้ 2 ทาง³ คือ

1- ความผิดทางอาญาที่ตำรวจจับตัวผู้กระทำความผิดสอบสวนส่งอัยการ อัยการตรวจสอบเห็นว่าคดีมีมูลก็ทำสำนวนฟ้องศาล เมื่อเห็นว่าหลักฐานไม่พออาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมได้ หรือคดีไม่เป็นความผิดทางอาญา หรือหลักฐานไม่พออาจสั่งไม่ฟ้อง ถ้าเป็นคดีความผิดกฎหมายก็จ่ายไปยังกองอื่นที่เกี่ยวข้อง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 327.

² หลวงอรธดิโกวิทที่ และ พล.ท.สุข เปรมาวิน, ระบบอัยการและศาลทหาร (พระนคร: โรงพิมพ์ของสมาคมส่งเสริมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2510), หน้า 53.

³ วิฑูร เทพพิทักษ์, "ระบบการศาลในประเทศฝรั่งเศส", คุณภาพ 2 (กุมภาพันธ์ 2502): 98.

2. ราษฎรฟ้องเอง ผู้เสียหายยื่นคำฟ้องไปยังศาลไต่สวน ศาลไต่สวน ส่งสำเนาให้อัยการ ซึ่งถ้าเป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดิน อัยการมักจะขอเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมด้วยเสมอ

สำหรับศาลไต่สวนมีหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง และควบคุมการออกหมายจับ หมายขัง และหมายค้น ตลอดจนเมื่ออำนาจสั่งให้ตำรวจดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร เมื่อคดีบางอย่างที่ไม่ใช่คดีอุกฉกรรจ์ (โทษจำคุกตั้งแต่ 10 วัน ถึง 5 ปี) เมื่อคดีมีมูล ศาลจะสั่งว่ามีมูล แล้วส่งคดีนั้นไปยังศาลที่คดีนั้นอยู่ในอำนาจ ถ้าศาลไต่สวนสั่งยกเลิกเสีย ภูความอาจอุทธรณ์ไปยังศาลไต่สวนชั้นอุทธรณ์ได้ คำสั่งของศาลไต่สวนชั้นอุทธรณ์เป็นที่สุดท้าย ซึ่งในกรณีที่เอกชนผู้เสียหายจะฟ้องผู้ทำละเมิดในคดีอาญาได้ก็แต่เฉพาะในความผิดที่ไม่ร้ายแรง หรือที่มีความผิดปานกลาง กล่าวคือเฉพาะความผิดชั้นลหุโทษ และชั้นมิชยโทษ เท่านั้น ส่วนความผิดชั้นมหันตโทษซึ่งเป็นความผิดร้ายแรงมีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป และอยู่ในอำนาจของศาลอาญาลหุโทษนั้น การฟ้องคดีเป็นอำนาจเด็ดขาดของอัยการ เจ้าทุกข์จะฟ้องเองไม่ได้¹

คดีเกี่ยวกับฆาตกรรมคดีอาญาจะเริ่มโดยมีผู้มาฟ้องต่อศาล หรือถูกตำรวจจับกุม แต่ส่วนมากคดีจะเริ่มจากตำรวจก่อนเสมอ ตำรวจจะทำการสอบสวนเบื้องต้นแล้วส่งให้อัยการ อัยการจะใช้ดุลพินิจว่ามีหลักฐานพอเพียงจะส่งฟ้องศาลหรือไม่ ถ้าเป็นเอกชนฟ้องคดีเองจะต้องไปเริ่มที่ศาลไต่สวนก่อนจึงจะส่งให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาเมื่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาได้รับสำนวนจากอัยการ หรือศาลไต่สวนแล้วก็จะไต่ดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลชั้นต้นอาจจะเป็นศาลแขวง ศาลอาญาธรรมดา หรือศาลอาญาลหุโทษ (มหันตโทษ) ก็ได้แล้วแต่กรณีตามโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ถ้าโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป คดีก็อยู่ในอำนาจของศาลอาญาลหุโทษ ถ้าต่ำกว่า 5 ปี ก็อยู่ในอำนาจศาลอาญาธรรมดา เมื่อศาลชั้นต้นไต่พิจารณาตัดสินแล้ว ถ้าหากผู้กระทำความผิดไม่พอใจอาจอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ในข้อกฎหมายและขอเท็จจริงที่ไม่ต้องห้ามไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

---

¹ หลวงอรรดโกวิทที่ และ พล.ท. สุข เปรมาวิน, ระบบอัยการและศาลทหาร, หน้า 54.

อาญา และสามารถฎีกาแต่เฉพาะชอกฎหมายไปยังศาลฎีกาได้ ส่วนข้อเท็จจริงห้ามฎีกาเด็ดขาด¹ ส่วนกระบวนการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาก็คล้ายกับการพิจารณาพิพากษาคดีของประเทศไทยจะมีที่แตกต่างออกไปก็คือในศาลอาญากฎพิเศษจะมีคณะลูกขุนมาร่วมพิจารณาคดีเท่านั้น

4.4.3 ญี่ปุ่น

ศาลยุติธรรมในประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 5 ประเภท² คือ

1. ศาลฎีกา (The Supreme Court) เป็นศาลสูงสุดรับฎีกาทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา คดีโดยทั่วไปมาจากศาลอุทธรณ์ แต่ในคดีแพ่งทั้งปวง ถ้าคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน ก็อาจจะฎีกาคำพิพากษาของศาลจังหวัดตรงไปยังศาลฎีกาได้ และในคดีอาญาหากศาลกลางเห็นว่ากฎหมายได้ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญก็อาจจะส่งสำนวนไปให้ศาลฎีกาวินิจฉัยได้

2. ศาลอุทธรณ์ (The High Courts) มีอยู่ 8 ศาลในนครใหญ่ ๆ รับอุทธรณ์คดีมาจากศาลจังหวัด หรือศาลครอบครัวในคดีแพ่งทั้งหลาย หรือศาลแขวงในคดีอาญาทั้งหลาย

3. ศาลจังหวัด (The District Courts) โดยปกติแล้วศาลจังหวัดเป็นศาลที่เริ่มตนรับฟ้องคดี แต่ก็มีอำนาจที่จะรับอุทธรณ์คดีที่มาจากศาลแขวงบางอย่างได้ การพิจารณาคดีกระทำโดยผู้พิพากษา 1 คน แต่เมื่อจะพิพากษาต้องมีผู้พิพากษา 3 คน เป็นองค์คณะ

¹ วิชูร เทพพิทักษ์, "ระบบการศาลในประเทศฝรั่งเศส", หน้า 106.

² ชลุตม์ สวัสดิ์พิทักษ์, "ระบบงานตุลาการในประเทศญี่ปุ่น", บทบัญญัติ

4. ศาลครอบครัว (The Family Courts) ศาลครอบครัว และสาขาของศาลนี้ตั้งอยู่ในที่แห่งเดียวกับศาลจังหวัด และทำหน้าที่เกี่ยวกับคดีครอบครัว คดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทั้งปวง ทุกคดีจะต้องได้รับการพิจารณาต่อหน้าผู้พิพากษา 1 คน และกระบวนการพิจารณาแตกต่างออกไปจากคดีธรรมดา

5. ศาลแขวง (The Summary Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 100,000 บาท และคดีอาญาที่มีโทษเบาซึ่งมีเพียงโทษปรับ หรือมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี

ผู้ที่มีสถาบันอัยการสังกัดกระทรวงยุติธรรม แต่งตั้งโดยพระบรมราชโองการของสมเด็จพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับผู้พิพากษา มีหน้าที่ทำการสอบสวน¹ ควบคุมการสอบสวนและเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบการสอบสวน มีอำนาจเสนอแนะให้จับกุม ส่งระงับคดีตลอดจนเสนอคำฟ้องต่อศาล อัยการและผู้พิพากษามีฐานะเท่าเทียมกัน และอัยการมีประจำอยู่ทุกศาล²

อย่างไรก็ตามระบบศาลยุติธรรมของญี่ปุ่นยังมีวิธีพิจารณาที่แปลกอีกอย่างหนึ่ง คือ ถึงแม้จะไต่คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด หรือถึงที่สุดแล้วก็ตาม ก็มีกระบวนการพิจารณานอกเหนือจากธรรมดา ซึ่งถูกความมีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นอีกครั้งหนึ่งได้ ในเมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าใดกระทำความผิดไปแล้ว ต่อมาปรากฏว่าตามพยานหลักฐานใหม่ ผู้มีบริสุทธิ์เป็นต้น ส่วนใจตนเองก็มีสิทธิที่จะขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้เช่นกัน ในเรื่องเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ทั่วไป³

¹ ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, หน้า 327.

² หลวงอรธดิโกวาล์วดี และ พล.ท. สุข เปรมาวิน, ระบบอัยการและศาลทหาร, หน้า 26.

³ ประภาศน์ อวยชัย, "ศาลยุติธรรมนานาประเทศ", อุลพาท 3 (มีนาคม 2506): 268.

ในคดีเกี่ยวกับข่าเสพติดตามปกติจะเริ่มต้นที่ศาลชั้นต้น หลังจากพนักงานอัยการไต่ทำการสอบสวน และเห็นสมควรฟ้องแล้ว แต่คดีข่าเสพติดอาจจะเริ่มต้นที่ศาลครอบครัว หรือศาลแขวงก็ได้ กล่าวคือถ้าผู้กระทำผิดเป็นเด็กและเยาวชนก็ต้องเริ่มคดีที่ศาลครอบครัว หรือถ้าคดีข่าเสพติดมีโทษเพียงเล็กน้อย โดยเป็นโทษปรับเพียงอย่างเดียวหรือโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ก็เริ่มต้นที่ศาลแขวง การพิจารณาความก็เหมือนกับศาลโดยทั่วไปเมื่ออุทธรณ์มาศาลแล้ว ก็นำพยานหลักฐานมาหักล้างกันจนศาลแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็พิจารณาลงโทษ ถ้าหากหลักฐานฝ่ายโจทก์ไม่พอเพียงก็ยกฟ้องไป และสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ตามลำดับศาล ซึ่งก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความกำหนดไว้

4.4.4 ตุรกี

ในสมัยก่อนตุรกีมีศาลศาสนา ซึ่งเรียกว่าศาล *Shari* มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายออกโตมาน แต่กฎหมายและศาลดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้ว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1924 (พ.ศ. 2467)¹ ในปัจจุบันตุรกีแบ่งศาลยุติธรรม ดังนี้

1. ศาลชั้นต้น ได้แก่

1.1 ศาลแขวง ซึ่งมีผู้พิพากษานายเดี่ยว เรียกว่า *Juges de Paix* มีอำนาจจำกัดในการพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาอย่างรวบรัด

1.2 ศาล *Tribunalse de Base* ซึ่งประกอบด้วยประธานผู้พิพากษาและผู้พิพากษาผู้ช่วย 2 นาย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเพิ่มขึ้น

1.3 ศาลพาณิชย์ (*Commercial Courts*) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์ทั้งปวง

1.4 ศาล *Assize Courts* ซึ่งประกอบด้วยประธานผู้พิพากษา และผู้พิพากษาผู้ช่วย 4 นาย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอุกฉกรรจ์ คำพิพากษาของศาลนี้ถือว่า ถึงที่สุดเป็นข้อเท็จจริง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 270.

2. ศาลสูงสุด (Court of Cassation)

ตั้งอยู่ที่กรุงอังการา ผู้พิพากษาศาลนี้แบ่งออกเป็นคณะได้ 4 คณะ ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งคณะหนึ่ง คดีอาญาคณะหนึ่ง คดีพาณิชย์คณะหนึ่ง และคดีล้มละลายอีกคณะหนึ่ง ผู้พิพากษาของแต่ละคณะประกอบเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี¹

ประเทศตุรกีมีลำดับศาลยุติธรรมเรียง 2 ชั้น เท่านั้น คือ ศาลชั้นต้น และศาลสูงสุด แต่ในศาลชั้นต้นได้แบ่งศาลพาณิชย์ เป็นศาลพิเศษไปเท่านั้น ดังนั้น ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงถือว่าเป็นความผิดเกี่ยวกับอาญาค้วยก็ต้องเริ่มที่ศาลชั้นต้น แต่จะเริ่มที่ศาลแขวง ศาล Tribunal de Base หรือศาล Assize Courts จะต้องพิจารณาจากความหนักเบาของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด และผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตุรกีแล้ว ยังมีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายโดยเฉพาะอีกด้วย เพราะยาเสพติดรัฐบาลเป็นผู้ควบคุมอยู่ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีก็พิจารณาจากหลักฐานที่นำมาประกอบการพิจารณาคดี

การดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และตุรกี ที่กล่าวมาแล้วนั้น แต่ละประเทศยังพิจารณาคดีอยู่ในศาลยุติธรรมมิได้แบ่งแยกการดำเนินคดีออกมาต่างหากเหมือนศาลพิเศษบางประเภท เช่น ศาลปกครองในฝรั่งเศส หรือศาลพาณิชย์ในตุรกีหรือศาลจรรยาในสหรัฐอเมริกา ซึ่งศาลเหล่านี้มีความจำเป็นที่ต้องตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินคดีในเรื่องนี้โดยเฉพาะ เนื่องมาจากการดำเนินคดีในศาลยุติธรรมมีความล่าช้า และสถิติคดีประเภทนี้มีจำนวนมาก จึงแยกศาลมาพิจารณาพิพากษาคดีโดยอิสระเสมือนเป็นศาลพิเศษอีกประเภทหนึ่ง คดีเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศต่าง ๆ ยังคงดำเนินคดีในศาลยุติธรรมอยู่ มิได้มีการจัดตั้งเป็นศาลพิเศษแต่ประการใด แต่เกือบทุกประเทศที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมีสถิติคดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูง บางครั้งน่าจะแยกออก

¹ เรื่องเดียวกัน.

มาดำเนินคดีต่างหาก ประเทศต่าง ๆ ใดแยกคดีประเภทอื่นออกไปดำเนินคดีอิสระ
เป็นการแบ่งเบาภาระของศาลยุติธรรมชั้นต้น แต่คดีอาชญากรรมยังคงอยู่กับศาลยุติธรรม
ตามเดิม เช่น แคนาดาแยกเป็นศาล Exchequer Court ทำหน้าที่พิจารณา
เกี่ยวกับกฎหมายการคลัง และกฎหมายทะเล ญี่ปุ่นมีศาลครอบครัวเป็นศาลพิเศษแยก
ออกไป เคนยามีศาลพิเศษพิจารณาคดีพาณิชย์และคดีเกี่ยวกับกฎหมายทะเล และ
มีศาล Permanent Court of Arbitration เพื่อวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยว
กับปัญหาแรงงาน เบลเยียมมีศาลพิเศษเรียกว่า Cour des Comptes มีอำนาจ
ตรวจสอบและให้ความเป็นธรรมเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายของประเทศ ศาลพาณิชย์
(Tribunaux de Commerce) ซึ่งผู้พิพากษาได้รับเลือกจากพ่อค้ามีเขต
อำนาจศาลเกี่ยวกับคดีข้อพิพาททางการค้าเท่านั้น และศาล Conseils de prud'
hommes ซึ่งมีอำนาจพิจารณาข้อพิพาทที่เกี่ยวกับแรงงาน โปรตุเกส มีศาลกรรมกร
ศาลเทศบาลและศาลที่เกี่ยวกับการปกครอง และการภาษี ทั้งนี้ตามประเภทแห่ง
กฎหมาย พม่ามีศาลพิเศษมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นความผิดตามกฎหมายพิเศษ
เช่น พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามคอรัปชั่น ฟิลิปปินส์มีศาลเทศบาลมีอำนาจพิจารณา
เกี่ยวกับความผิดเทศบัญญัติต่าง ๆ เยอรมันตะวันตกมีศาลแรงงาน (Labour Courts)
และมีวิธีการพิจารณาเป็นพิเศษอีกด้วย ออสเตรเลียมีศาลกรรมกร ศาลปกครอง และ
ศาลเทศบาล มีอำนาจพิจารณาคดีจำกัดตามกฎหมายทั้งศาลชั้นต้น ๆ ขึ้นมา อิตาลีมี
ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court) มีอำนาจวินิจฉัยว่ากฎหมาย
ใดขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศหรือไม่ วินิจฉัยอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล และ
พิจารณาคดีที่ประธานาธิบดี และรัฐมนตรีถูกฟ้องเป็นจำเลย ในประเทศอิรักมีศาล
ศาสนา (Shari Courts) มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการสมรส การหย่า
ร้าง และเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภรรยา และศาลชนเผ่าต่าง ๆ (Tribal
Courts) วินิจฉัยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ๆ และประเทศ
อินเดียมีศาลพิเศษ ชื่อศาลสรรพากร (Revenue Courts) มีอำนาจหน้าที่ใน
การไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและรวบรวมเก็บภาษีเกี่ยวกับที่ดิน ซึ่งจะเห็นว่าแต่ละ

ประเทศไทยนำเอาประเภทคดีที่มีสถิติสูงมาตั้งเป็นศาลพิเศษอีกต่างหาก เพื่อแบ่งเบาภาระจากศาลยุติธรรมเดิม และมีหลายประเทศที่แยกคดีเด็กและเยาวชนออกมาเป็นศาลอีกต่างหาก แต่การแยกนี้เป็นการแยกประเภทบุคคลมิได้เป็นการแบ่งคดี แต่อย่างไรก็ตามการแยกประเภทบุคคลหรือแยกคดี หรือแยกเขตอำนาจศาลก็เป็น การแยกคดีที่มากเกินกำลังเจ้าหน้าที่ของศาลเดิมมาพิจารณาอีกศาลหนึ่งต่างหาก ในปัจจุบันแม้ว่าบางประเทศจะมีสถิติคดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงก็ตามก็ยังมิได้มีการแยกคดีไปพิจารณาต่างหากเป็นศาลพิเศษเลย ยังคงดำเนินคดีอยู่ในศาลยุติธรรมตามเดิม เมื่อเป็นเช่นนี้การพิจารณาคดีเกี่ยวกับยาเสพติดนานาประเทศ จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เริ่มต้นในศาลชั้นต้น ซึ่งมีใช้ศาลอาญาเสพติดที่ตั้งขึ้นมาเป็นพิเศษ จึงไม่มีการพิจารณาความแตกต่างพิสดารออกไปมากมายนัก จะแตกต่างกันก็เพียงตัวบทกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่บัญญัติไว้เท่านั้น ส่วนหลักการใหญ่หรือสาระสำคัญคงเหมือนกันเป็นส่วนมาก

4.5 แนวความคิดเรื่องศาลยาเสพติด

ปัญหาที่ว่าควรมีสศาลยาเสพติดหรือไม่ ยังไม่เป็นปัญหาที่มีความจำเป็นมากมายนัก เพราะมีปัญหาทางศาลในด้านอื่น ๆ ที่มีคดีจำนวนมากภายในประเทศไทยที่มีความจำเป็นและเร่งด่วนมากกว่า แม้ว่าในปัจจุบันคดีเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีสถิติสูงพอสมควรก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดแล้วบุคคลจำพวกนี้มีเป็นจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนก็กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานะเป็นผู้เสพติด รัฐบาลได้เล็งเห็นปัญหานี้หนักหน่วง เช่นนี้จึงได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะแบ่งคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในศาลยุติธรรมซึ่งอาจเป็นศาลแขวง ศาลแพ่ง ศาลอาญา หรือศาลจังหวัดไปขึ้นอยู่กับศาลคดีเด็กและเยาวชน จึงได้พิจารณาคดีได้รวดเร็วและสะดวกขึ้น คดีก็จะไม่ค้างในศาลชั้นต้นมากอันจะทำให้ล่าช้าต่อการพิจารณา ตลอดจนบรรเทาอุปสรรคสภาพในการทำงานของผู้พิพากษาของศาลยุติธรรม และศาลต่อมาที่กำลังดำเนินการจัดตั้งได้แก่ศาลแรงงาน เพื่อพิจารณาข้อ

พิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง หรือเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับแรงงานจะโอนคดีประเภทนี้ให้ไปขึ้นอยู่กับศาลแรงงาน ซึ่งในปัจจุบันประชากรในประเทศไทย 80 % เป็นเกษตรกรและเป็นผู้ใช้แรงงานประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมกำลังขยายไปทั่วราชอาณาจักร และชอบขยายกลไกในด้านธุรกิจเริ่มมีความสับสนไม่เป็นระเบียบ คดีเกี่ยวกับแรงงานเริ่มมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องตั้งศาลเพื่อการนี้โดยเฉพาะคือศาลแรงงาน ศาลคดีเด็กและเยาวชนกับศาลแรงงานนั้น มีวิธีการพิจารณาหรือกระบวนการในการดำเนินคดีแตกต่างไปจากศาลยุติธรรมบ้าง กล่าวคือ ผู้พิพากษาที่จะทำการตัดสินหรือพิพากษาคดีที่มีความจำเป็นที่จะต้องรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีบางพอสมควรมิใช่แต่รู้เฉพาะทางกฎหมายด้านเดียว หากมองในมุมกลับกันสมมุติว่ามีศาลยาเสพติดผู้พิพากษาที่จะทำการตัดสิน หรือพิพากษาคดีก็จะต้องรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดียาเสพติดบ้าง ซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดียาเสพติดจะไม่เหมือนกันทุกกรณี เช่น ความผิดฐานเป็นผู้ผลิตยาเสพติด ฐานเป็นผู้ค้าหรือจำหน่าย หรือฐานเป็นผู้เสพติ แต่ความผิดที่กล่าวจะมีสมมุติฐานไม่เหมือนกันประการหนึ่ง และความยากง่ายในการพิสูจน์ยาเสพติดแต่ละชนิดจะใช้วิธีการเดียวกันไม่ได้ก็ประการหนึ่ง

อย่างไรก็ตามได้มีผู้พิพากษา นักวิชาการ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมแบ่งแยกแนวความคิดเห็นออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายที่มีแนวความคิดที่ว่าน่าจะแยกคดีเกี่ยวกับยาเสพติดมาพิจารณาต่างหาก คือ ควรมีการจัดตั้งศาลยาเสพติด และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายแย้งว่า ในขณะที่ยังไม่ควรที่จะตั้งศาลพิเศษเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นมา โดยทั้งสองมีเหตุผลที่น่าฟังด้วยกันทั้งสองฝ่าย

4.5.1 ฝ่ายที่มีแนวความคิดเห็นสมควรจะจัดตั้งศาลยาเสพติดเพื่อให้เป็นศาลพิเศษ โดยการตั้งเอาคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ดำเนินการอยู่ในศาลยุติธรรมมาทำการพิจารณาทั้งหมดเป็นการแบ่งแยกคดียาเสพติดออกจากคดีประเภท

ต่าง ๆ ทางอาญาโดยเด็ดขาด เพื่อความสะดวกในการพิจารณาพิพากษาคดี ผู้พิพากษาคดีจะมีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในด้านเรื่องยาเสพติดโดยเฉพาะทำให้รูปปัญหา หรือข้อเท็จจริงในอันที่จะนำมาประกอบการตัดสิน เพราะผู้พิพากษาที่ตัดสินคดีในศาลยุติธรรมจะมีความเชี่ยวชาญแต่เพียงด้านหนึ่งด้านเดียว โดยเฉพาะเท่านั้น เช่น ผู้พิพากษาบางนายอาจจะชำนาญในทางแพ่งลักษณะต่าง ๆ หรือมีความชำนาญทางด้านอาญา จะต้องทำการพิพากษาคดีต่าง ๆ ทั่วไป จึงไม่อาจเชี่ยวชาญในคดีที่ตนทำการตัดสินคดีได้ เสมออันทำให้ความยุติธรรมลดน้อยลงไป จึงสมควรที่จะแยกคดียาเสพติดออกมาเป็นสัดส่วน มีผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับศาลยาเสพติดจะมีปัญหาบ้างก็ เฉพาะศาลพิเศษคงจะอยู่นี้จะอยู่เป็นอิสระหรืออยู่สังกัดกระทรวงยุติธรรมหรือกระทรวงมหาดไทย แต่ถ้ามหากจะดำเนินการที่จริงจังแล้วปัญหา เช่นนี้คงจะไม่เป็นอุปสรรคแต่ประการใด ประการต่อไปจะเป็นการสะดวกแก่การพิจารณาคดีเป็นไปโดยความรวดเร็ว เนื่องจากเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตเดียวกัน และการตัดสินพิจารณาพิพากษาคดีก็ใช้กฎหมายฉบับเดียวกัน หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง อีกทั้งปริมาณงานก็ไม่ล้นมือเหมือนศาลชั้นต้นทั่วไปทำให้ผู้พิพากษามีเวลาในการพิจารณาคดี สามารถใช้ดุลพินิจอย่างถี่ถ้วนทำให้ผลของคำพิพากษามีความยุติธรรมมากที่สุด และอีกประการหนึ่ง ถ้ามหากผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายใดสามารถจะทำการแก้ไขปรับปรุงได้ ด้วยกระทำความผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็อาจบำบัดรักษา หรือเชี่ยวชาญไฉนมากกว่าคดีที่พิจารณาในศาลยุติธรรม และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดฐานใดก็ตามมีหลักฐานพยานไม่เหมือนกับคดีโดยทั่วไป ร่องรอยแห่งหลักฐานในเรื่องหนึ่งไม่สามารถนำมาสรุปวิเคราะห์เป็นผลในอีกเรื่องหนึ่งได้ บางครั้งทำให้เกิดสับสนยิ่งคดีเกี่ยวกับยาเสพติดฐานเป็นผู้ผลิตด้วยแล้วยิ่งหาหลักฐาน หรือร่องรอยได้ยากยิ่ง เนื่องจากมีอิทธิพลมืดคอยหนุนหลังสามารถหลบเกลื่อนได้อย่างรวดเร็ว ทำความลำบากให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเป็นอันมาก ฉะนั้น ผู้ที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ควรที่จะมีสมรรถภาพเพียงพอที่จะทำได้และทุ่มเทเวลาให้เพียงด้านเดียวเท่านั้น จึงมีแนวความคิดที่จะจัดตั้งศาลยาเสพติดขึ้นเป็นศาลพิเศษ เหมือนกับศาลพิเศษที่อยู่ใน

โครงการของรัฐบาล คือ ศาลปกครองและศาลแรงงาน

4.5.2 แนวความคิดของฝ่ายที่ยังไม่เห็นสมควรที่จะจัดตั้งศาลพิเศษสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเสพติด แต่ก็ไม่ปฏิเสธว่าถ้าหากปัญหาอาญาเสพติดเพิ่มขึ้นจำนวนคดีมากขึ้น หรือรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ก็อาจจะจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นมา แต่ก็ควรจัดตั้งเพียงช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้นไม่ควรจัดตั้งถาวรเลยเพราะปัญหาอาญาเสพติดเป็นปัญหาที่มักจะทำการแก้ไขเยียวยาให้หมดสิ้นไปได้ไม่เหมือนอาชญากรรมประเภทอื่น สำหรับเหตุผลของแนวความคิดที่โต้เถียงเกี่ยวกับอาญาเสพติดอยู่ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม คือ ศาลแขวง ศาลอาญา ศาลจังหวัด หรือศาลคดีเด็กและเยาวชนแล้วแต่กรณีนั้น อ้างว่าในปัจจุบันคดีประเภทนี้ยังมีจำนวนมากพอที่แยกคดีออกมาจัดตั้งศาลพิเศษได้ ศาลยุติธรรมยังสามารถทำการพิจารณาคดีคดีที่พอสมควรแม้ว่าจะมีคดีทั่วไปเป็นอันมากก็ตาม และการจัดตั้งศาลอาญาเสพติดขึ้นมาย่อมเป็นภาระอีกหลายประการในด้านงบประมาณ กำลังเจ้าหน้าที่ตลอดจนผู้พิพากษาที่จะมาทำการตัดสินคดีจะหาบุคคลที่มีความชำนาญ หรือเชี่ยวชาญในด้านอาญาเสพติดได้อย่างไร ซึ่งเป็นการยากลำบากพอสมควร การแก้ปัญหาในด้านคดีเกี่ยวกับอาญาเสพติดในลักษณะการแยกคดีมาพิจารณาใหม่จึงไม่ถูกต้องนัก ทางที่ถูกควรจะเร่งเร่งและเน้นหนักในด้านการศึกษาผู้เสพติด เพราะถาลองคิดดูง่าย ๆ การที่มีผู้ผลิตเพียงรายเดียวสามารถสร้างผู้เสพติดได้เป็นร้อยเป็นพัน และผู้เสพติดนั้นถ้าหากไม่ถูกจับกุมมีหลักฐานชี้หน้าแล้วก็เป็นการยากเหลือเกินที่จะหาหลักฐานอันใดมามัดตัวผู้เสพติดให้ต้องโทษตามกฎหมายได้ การแก้ปัญหาคดีที่จะเลื่อนมาที่จุดนี้ต่างหาก และเพิ่มสมรรถภาพในด้านการปราบปรามและป้องกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และอีกประการหนึ่งการที่มีปัญหาอะไรสักอย่างขึ้นมาแล้วแก้ไขโดยวิธีการสร้างหน่วยงานใหม่ อาจจะไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด ผลที่ติดตามมาก็คือมีหน่วยงานที่ซ้อนกัน มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการหลายฝ่าย และการทำงานที่คดีเกี่ยวกับอาญาเสพติดขึ้นอยู่กับศาลในกระทรวงยุติธรรมก็ไม่แน่ว่าจะมีปัญหาอะไร เพราะผู้พิพากษาของศาลก็สามารถใช้ดุลพินิจในการตัดสินคดีได้อย่างเที่ยงธรรม ถ้าหากแยกออกไปแล้วก็จะมีความติดตามมาอีกว่าจะแยกกันอย่างไร เช่น ผู้เสพติดได้

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินจะดำเนินคดีในศาลใด ศาลอาญาหรือศาลยาเสพติด เพราะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกันจะต้องกำหนดระเบียบและวิธีการอีกมาก บางทีจะต้องแก้ไขกฎหมายกันเป็นฉบับทีเดียว และสภาพปัญหาของประเทศในขณะนี้ศาลพิเศษที่สมควรจัดตั้งขึ้นด้วยเหตุผลที่ดีกว่ามีอยู่แล้ว คือ ศาลแรงงาน และศาลปกครอง ดังนั้น คดีเกี่ยวกับยาเสพติดจึงไม่มีปัญหาที่เรื้อรังมากเกินกำลังความสามารถของศาลยุติธรรมที่จะแก้ไขเยียวยาถึงขนาดจัดตั้งหน่วยงานแยกคดีย่อยออกมาทำการพิจารณาพิพากษาคดี โดยจัดตั้งศาลพิเศษ คือ ศาลยาเสพติดขึ้น

จากแนวความคิดทั้งสองฝ่ายที่กล่าวมานี้เป็นเพียงแนวความคิดที่แสดงความคิดเห็นเท่านั้น ซึ่งในขณะนี้ยังมิได้มีการดำริที่จะจัดตั้งศาลพิเศษ คือ ศาลยาเสพติดขึ้นมาเลย ในอนาคตอาจจะมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะก็ได้ และเหตุผลของทั้งสองฝ่ายก็น่าฟังและสมควรนำมาประกอบการพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากจะมีการดำเนินการจัดตั้งศาลพิเศษประเภทนี้ขึ้นมาอย่างจริงจัง ในต่างประเทศปรากฏว่าคดีเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงทำการพิจารณาพิพากษาคดีอยู่ในศาลยุติธรรมไม่มีประเทศใดแยกคดีออกมาทำการพิจารณาในศาลพิเศษต่างหากเลย เพียงแต่มีบางประเทศเท่านั้นที่มีความคิดที่จะจัดตั้งศาลยาเสพติดขึ้นมา แต่ก็ยังมีได้ดำเนินการอย่างจริงจัง สำหรับประเทศไทยได้มีแนวความคิดที่จะจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเมื่อไม่กี่ปีมานี้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 มาตรา 212 บัญญัติว่า "ศาลปกครองและศาลในสาขาแรงงาน สาขานิติ หรือสาขาสังคม จะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ" และต่อมาได้มีการจัดตั้งศาลแรงงานขึ้น โดยมีพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 รับรองอำนาจของศาลแรงงาน ส่วนศาลปกครองยังมีได้จัดตั้ง ซึ่งสภาพปัญหาเกี่ยวกับแรงงานและการดำเนินงานฝ่ายบริหารมีมากกว่าปัญหาเรื่องยาเสพติด ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐบาลรับผิดชอบอยู่แล้วหลายหน่วยงาน แม้ว่าปัญหายาเสพติดจะเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ และมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมไปทั่วทุกมุมโลก แต่การดำเนิน

คดียาเสพติดในประเทศไทยความสำคัญยังมีไม่มากนักกำลังของศาลยุติธรรมจะ
แก้ไขข้อซึ่งต้องดำเนินการในค่านงบประมาณ สถานที่ กำลังคน และผู้พิพากษา
อีกเป็นการยากมากที่จะบรรลุเป้าหมายได้ และเมื่อจัดตั้งแล้วก็ไม่เห็นที่แน่ใจได้
ว่า จะสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับคดียาเสพติดได้เสมอไป ดังนั้น ในปัจจุบันสมควร
ที่จะให้คดีเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.
2522 พ.ร.บ.ฝิ่น พ.ศ. 2472 (พร้อมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ตลอดจนกฎหมายที่
เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับศาลยุติธรรมไปก่อน เนื่องจากยังไม่เกินกำลังความสามารถที่
จะนำมาทำการพิจารณาพิพากษาคดีต่างหาก และขณะนี้ยังไม่อยู่ในสภาพที่พร้อมจะ
จัดตั้งด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว แม้ว่าจะยังไม่สมควรจัดตั้งศาลยาเสพติดเป็นศาล
พิเศษ แต่ก็ควรมีมาตรการอื่นที่แก้ไขยาเสพติดเสียก่อนที่จะลุกลามใหญ่โตต่อไป
ทั้งในด้านการปราบปรามการป้องกัน และการบำบัดรักษาผู้เสพติด เพราะถ้าหาก
มีมาตรการเหล่านี้ที่ดีแล้ว ก็สามารถลดจำนวนคดียาเสพติดให้น้อยลงได้เป็นการ
แบ่งเบาภาระของศาลยุติธรรมด้วยและวิธีการนี้น่าจะมีเหตุผลที่ถูกต้องมากกว่า
การจัดตั้งศาลยาเสพติดเป็นเพียงปลายเหตุเท่านั้น ถ้าไม่มีมาตรการใด ๆ เลย
แล้วคดียาเสพติดจะเพิ่มมากขึ้น และเมื่อถึงขั้นที่มีความจำเป็นที่จะต้องตั้งศาลพิเศษ
ซึ่งเป็นไปโดยยาก ส่วนการหามาตรการที่ดีขึ้นสามารถกระทำได้รวดเร็ว และ
สะดวกกว่ามากอีกทั้งเป็นการสกัดกั้นเรื่องของยาเสพติดเสียตั้งแต่ต้น ซึ่งวิธีการ
หามาตรการที่ดีมาใช้ น่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย